ONA TILI – MILLAT G‘URURI: O‘ZBEK TILINING O‘RNI VA AHAMIYATI

Qurbonboyeva Sevinch Rustam qizi
GulDPI Tillarni o‘qitish fakulteti,
Xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishi, 1-bosqich talabasi

Email: kurbonboyeva.sevinch@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘zbek tili, ya’ni ona tilining jamiyatdagi o‘rni va ahamiyati, shuningdek, yoshlar orasida tilga bo‘lgan hurmatning pasayishiga sabab bo‘layotgan omillar tahlil qilingan. Tilni asrash, uning nufuzini oshirish hamda yosh avlod ongida ona tiliga muhabbat uyg‘otish yo‘llari haqida ilmiy mulohazalar keltirilgan.

Kalit so’zlar: o‘zbek, til, jamiyat, qadriyat, millat, jahon, davlat, ahamiyat, qisqartma.

Til – bu millatning ma’naviy asosini tashkil etuvchi eng muhim qadriyatlardan biridir. Ona tili har bir xalqning o‘zligini belgilovchi, uning madaniy, ijtimoiy va siyosiy hayotining ajralmas qismi hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida o‘zbek tili davlat tili sifatida e’tirof etilib, jamiyat hayotining barcha jabhalarida faol qo‘llanilmoqda. Shunga qaramay, globalizatsiya, axborot texnologiyalari va xorijiy tillarning keng tarqalishi fonida ona tiliga bo‘lgan munosabatda muayyan o‘zgarishlar yuz bermoqda. Ushbu maqolada o‘zbek tilining jamiyatdagi o‘rni, uning milliy o‘zlikni shakllantirishdagi ahamiyati hamda tilni asrash va rivojlantirish zarurati tahlil qilinadi.

O‘zbek tili tarixan boy, qadimiy va jahon tillari orasida o‘z o‘rniga ega til sifatida shakllangan. Mustaqillik yillarida tilimizning mavqei mustahkamlanib, uni rivojlantirish bo‘yicha qator davlat dasturlari amalga oshirildi. 1989-yil 21-oktabrda qabul qilingan “Davlat tili haqida”gi qonun esa o‘zbek tilining rasmiy maqomini huquqiy jihatdan mustahkamlab berdi. Shu sanadan boshlab har yili 21-oktabr kuni O‘zbek tili bayrami sifatida keng nishonlanadi.

Biroq, bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi natijasida yoshlar orasida so‘zlashuv tili o‘zgarib bormoqda. Ko‘plab yoshlar o‘zbek tilida gaplashganda inglizcha yoki ruscha so‘zlarni aralashtirib ishlatishadi. Masalan, “meeting”, “deadline”, “presentation” kabi so‘zlarning o‘rniga o‘zbekcha muqobillarini ishlatish unutilmoqda. Bu holat tilning sof shaklida qo‘llanilishiga putur yetkazadi va asta-sekin adabiy til me’yorlarining buzilishiga olib keladi. Til madaniyatini pasaytirayotgan yana bir muhim omil – ijtimoiy tarmoqlarda qisqartma so‘zlar va noto‘g‘ri imlo bilan yozish odatidir. “Salom” o‘rniga “slm”, “boraman” o‘rniga “brm” kabi yozish holatlari tilning qadriyat sifatidagi mavqeini pasaytiradi. Bunday yozishmalar, ayniqsa, yoshlar orasida norma sifatida qabul qilinmoqda, bu esa yozma madaniyatning yemirilishiga sabab bo‘lmoqda.

Tilni asrash uchun zamonaviy, samarali va yoshlar uchun jozibali usullarni qo‘llash muhim. Masalan, ona tili bo‘yicha mobil ilovalar ishlab chiqish, unda noto‘g‘ri so‘zlarni avtomatik tuzatish, adabiy til me’yorlarini o‘rgatish tizimlarini yaratish mumkin. Bundan tashqari, “Ona tili challenge” kabi ijtimoiy tarmoq aksiyalari orqali yoshlarni ona tilida maqol, matal, she’r o‘qishga, so‘z boyligini namoyish etishga undash maqsadga muvofiqdir. Bu nafaqat tilga hurmatni oshiradi, balki milliy g‘ururni rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Til – millatning g‘ururi, milliy o‘zlikning ifodasidir. Har bir inson o‘z tilini qadrlab, unga hurmat bilan munosabatda bo‘lsa, jamiyatda milliy birlik va ma’naviyat mustahkamlanadi. Taniqli adiblar ta’kidlaganidek, 'til yo‘qolgan millat – yo‘qolgan xalqdir'. Shu bois, ona tiliga e’tibor berish, uni to‘g‘ri, ravon va adabiy me’yorda ishlatish har bir fuqaroning burchidir.

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek tili – bu xalqning ko‘zgusi, millatning g‘ururi va ajralmas boyligidir. Ona tilini rivojlantirish, uni yoshlar orasida ommalashtirish, sofligini saqlash va xalqaro miqyosda tanitish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Har bir fuqaro o‘z ona tiliga sadoqat bilan qarasa, uning nufuzi, jozibasi va kuchi yanada ortadi. O‘zbek tili dunyo tillari orasida munosib o‘ringa ega bo‘lishi uchun uni amaliyotda faol ishlatish va ilmiy-texnik sohalarda ham rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. “Davlat tili haqida”gi Qonun. – 1989-yil 21-oktabr.
3. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. Jo‘rayev A. O‘zbek tili va milliy o‘zlik. – Toshkent: O‘zbekiston, 2020.
5. Yunusov, N. (2023, May). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SIFATLAR TASNIFINING ASOSLARI: TUB (ASLIY) VA NISBIY SIFATLAR. In «УЗБЕКСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЗДАНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ И ПРАКТИЧЕСКОЕ СОЗДАНИЕ ВОПРОСЫ" Международная научно-практическая конференция (Vol. 2, No. 2).
6. Yunusov, N. (2021). ИНГЛИЗ ТИЛИДА ЁЗИЛГАН ВА КРИМИНАЛ КОНТЕНТГА ЭГА БЎЛГАН ГАЗЕТА ДИСКУРСНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ. Журнал иностранных языков и лингвистики, 3(8).